

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

Se compran sellos usats de correus, colleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Dirigirse á Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132--2.º--3.ª. Informes en la Administració d' aquest periodich.

BANCH DE SABADELL

Pren á descuento y negociació cupons Interior, Exterior, Amortisable y Billets Hipotecaris Isla de Cuba, venciments corrents.

Horas de despatx: de 9 á 12 matí, tots los dias feyners.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s'atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradíssim. Concert totas las nits per un **QUINTETO**.

LA LLUM DE LA RAHÓ ENTRE LAS TENEBRAS DEL CARNESTOLTAS

Entre tenebras están sempre las festas de Carnestoltas pera la gent entemimentada, però no es sola á aquellas á las que 'ns referim en lo títul del artículo. Molt pitxor que 'l Carnestoltas de gatzara que atravessém aquestos días del any es l' altre Carnestoltas nacional lo permanent y ja indígena á Espanya, lo Carnestoltas de la politiqueria militant ab tota sa sessela de farsas é immoralitats que 'l caracterisan.

Aixís ho ha sapigut entendre lo clarivident Prelat vigatà Dr. Morgades, que en sa darrera Pastoral, prenent peu de la época del jany per un cantó y de la guerra de Cuba per altre, ho fos als dos Carnastoltas en un sol motllo pera descarregarhi al' hora sobre son conjunt la mes dura de sas excomunions.

Ben cert que la intenció del docte Bisbe de la Seu Ausetana es justa de veras: ¿Per ventura aqueixas disbauxas d'un dià del any son més pervertidoras y malignas que la constant bacanal de la política centralista, enfonzada ja fins al cor en lo llot de totas las impuresas y de totas las prevaricacions? ¿Se pot duptar ni un moment de la funesta sugestió que sobre la moral privada exerceix aquest odiós enmascarament de conciencias de que fan gala las comparsas politiqueras, lo quin igual serveix pera falsificar ideas com pera extrafer sentiments que tant corrompre costums? ¿Es que la salut individual que tant perilla en los Carnestoltas de carrer, es mes sagrada que la salut del eos social minada en lo mes intim per las crapulositats del Carnestoltas oficial que exerceix son despotisme á Espanya.

Ah! quanta gent de bons instints y clar seny ha vist ofegarse sa serietat, sa honradés y son patriotisme en aquest toll d' ayguas brutas que s' anemóná política á la madrilenya, á la que tan gráficamente ha motejat lo Bisbe de Vich de *mare de totas las concupiscencias*

Per desdítia nostra, massa rahó te l' Ilm. Dr. Morgades al anatematizar juntas las duas Carnestoladas, y es de desitjar que aixís ho reconega nostre clero en massa, cooperant á la bona obra del seu pastor y mestre en tot lo que sia combátrelas abduas fins en sos mes amagats fonaments. Y Deu fassa que 'l poble catalá sápigat escoltar sa veu y acomodarhi sa conducta en l' esdivenidor.

Vegís ara en lo següent retall una petita mostra de com tracta l' Ilm. Bisbe de Vich la part de sa Pastoral que fa referencia als efectes de la politiqueria centralista en sas relacions ab la guerra de Cuba:

No es aquesta la ocasió á propòsit pera examinar las causas que foren que Espanya perdés en l' altra part del Atlántich un mon enter, que Deu 'ns havia donat per medi de Colon; ó que no sapiguéssim conservar en ell, si l' hora de la emancipació havia sonat, aquélla influencia y protectorat, á que 'ns donavan dret la llei de la conquesta y 'ls be neficis de la civilisació cristiana, que havíam portat als salvatjes d' América; però es

evident que la immoralitat, l' explotació y reformas y llibertats desatentadas, fora de temps y ocasió, y capritxos y tiranías, no eran medis á propòsit pera que 'ns assimilésim aquella rassa indígena, ni pera obtenir de la rassa de color, fins y concedintli la llibertat de Cristó y tots los drets propis de sas aptituds dignificantla y preparantla antes sufficientment, la sumisió y obediencia degudas, y menos encara pera exercitar en una y altre 'l carinyo que 's deu á sa mare Patria. Però acostuma succehir: á tal mare tals fills: á madrastra, fillastres. *Lo fill sabi es la alegría del pare, diu 'l Sabi, axis com lo neci es la aflicció de la mare.* Y donchs no 's cuida com era degut de criar als fills sabis, bons y cristians, per medi de disposicions sabias y prudentes, y de patrons suaus y caritatius, han surtit los uns, fills de la manigüa y del matxete, y 'ls altres corran perill de quedar-se sens propietats é hieendas, y la mare Pàtria, per culpa dels sous governants, sens colonías.

«Peró deixém aixó perque es massa trist, encara que ho es molt mes el considerar que ni sortint be ara de la guerra com hem de confiar en Deu, se 'n surtirà, ha de servirnos ella d' escarment; y seguirán sent las colonías pastura de la política, que es la mare de totas las concupiscencias, fins que, si 'l Senyor no ho remedia, havent dessangrat á la mare, mare y colonías, quedan arruinadas com ans ha succehit ja respecte d' altrás. Deu posi seny en las mans dels governs y dels partits, que hi tan sola ara, en moments de angunia, de desolació y de mort saben conteuirse; y nó per qüestió de escola, sino pera satisfer ambicions y concupiscencias, donant un tristíssim espectacle de divisió y d' odi, y convertintse en pitjors enemics d' Espanya que 'ls mateixos insurrectes.»

«Al demanar, donchs, ara, y al oferirnos en holocaust pera el pròxim triomf de las armas espanyolas y pacificació de las Antillas, complerta en los cosso's y en las ánimas, demaném al mateix temps, y no ab menos fervor, lo dó de sabiduria, de administració y de govern, pe 'ls que 'ns dirigesquen, administren ó governin. *Alipundo sapitel!*»

Y una cosa y altra 'ns ha de venir de lo alt' d' hont ve tota dádiva preciosa y tot dó perfecte y sapigut es que pera acansarho hem de tenir la conciencia pura, bons propòsits y bonas obras; *si observéu 'ls meus preceptes, perseveraréu en lo meu amor, axis com jo he guardat los preceptes del meu Pere y presevero en lo seu amor, y si permanexéu en Mi, y las meas paraulas permaneixen en vosaltres, demanaréu lo que voldréu y se vos donará.*»

«Escrivím aquetx ratillas baix la impressió que 'ns ha causat lo despedirnos dels trenta vuit llancers de Borbón, aquartelats en aquesta ciutat, á quins á tocat la sort de anar á Cuba, y no han volgut marxar sens haver rebut la benedicció Santa y un medalla de Maria Santíssima. A la flor de la edat y ab mares, germanas, promesas, marxan valerosos y decidits com tot soldat espanyol, ab las llágrimas als ulls y 'l dol al cor, per lo que deixan y per lo que se 'ls hi espera. ¿Y nosaltres seguirem gosant, rient y pecant, com si res passés en la familia y en la pàtria? No ho permeti Deu.»

Aixís s' explica l' exemplar Pastor que mena la gloriosa Seu de Vich. Sos propòsits de regeneració patriótica son ja fa temps ben evidents.

No cal dir per nostra part que l'ajudarém coratjosos en sa tasca moralisadora, tal com ho ha vingut fent LO CATALANISTA desde sa fundació. Ab tan ardit capítost las energías se 'ns redoblan y las forsas se 'ns multipliquen. Deu li donga molts anys de vida al eminent Prelat regionalista pera poguer assolir los fruyts de sa poderosa y efica's y sana propaganda.

Ja que ell ha sabut donarnos á Ripoll lo bressol de nostra renaixent nacionalitat, que Deu li mantiga son seny y sas virilitats patrióticas pera conduhirnos á la completa restauració de nostra avuy decayguda Catalunya, á la que tant sovint veyém maltractada fins per sos propis fills.

L' HOSPITAL NOU

VII

Ja 'ns sembla sentir l' objecció ab que 'ns sortirà al pas algun fulano d' aquells que acostuman estar enterats de nostres assumptos de Beneficencia pública, com lo célebre negre del sermó, dientnos, «bé donchs, ja que apenas los malalts pobres van al Hospital ¿en qué quedém? ¿no s' ha dit á voltas que alguna de las enfermerías estaba plena, que per lo tant no s' hi cabia y que hasta 'n cert cas se feu un poch dificultosa l' entrada d' algun malalt?»

—Si senyor, respondríam al que tal objecció 'ns fes, aixó 's veritat; però aixó mateix no prova res en contra de lo que tenim dit.

Es cert que alguna vegada s' ha donat lo cas de que lo departament de donas y no mes que aquest, s' ha trovat plé y que s' ha fet de moment imposible l' ingrés d' alguna malalta; mes també ho es, que si ha sigut admissible, no ha tardat molt en poguer entrar; y ningú podrà citar lo cas de cap malalt qu' estant dins de las condicions reglamentarias del Assil, haigi quedat sense auxili ni assistencia y menys qu' hagi tingut de buscar refugi fora de la població.

Y al citar las condicions reglamentarias del Assil no penssin nostres lectors que aquest.s siguin tals que, per lo restringidas, dificultin l' ingrés de malalts y siguin causa del poch nombre que d' ells s' observa en nostre Hospital. Al contrari, son tan amples y tant tolerants que, sols aquells cassos en que lo sentit comú s' hi rebelaría y que per lo tant tothom comprén que no son pera nostre Hospital (per aixó existeixen los de la Capital), ó be qu' exigeixen instalació apart, tots los de nés malalts, sigui ó no reglamentari, entran en nostra Casa de Beneficencia, com podríam provarho ab testimonis irrecusables; y consti, que, al dir aixó, no ho fem ab so de censura, sino pera demostrar que no parlém sense fonament y porque demostra

també, una volta mes, lo criteri generós ab que d' ordinari s' inspira la Direcció de la Casa.

Lo motiu per lo que alguna vegada s' ha donat lo cas d' estar plena l' *enfermeria* de donas obeheix, y ha obehit sempre, á dos causas: es la primera, 'l que tant pera los malalts de fora com pera los de dins de la Casa, no ha comptat may nostre Sant Hospital mes qu' ab una *enfermeria* pera cada sexe respectiv; y es la segona, 'l que en nostra Casa de Caritat, tant á n' els inválits com als malalts, sense distinció, se 'ls envia al mateix lloch ó sia á las dos úniques *enfermerias* que constituheixen l' Hospital de Sant Roch. De manera que per un cantó, resultan barreijats los malalts qu' ingressan de fora ab los malalts assilats, ó millor dit, los externs ab los interns de la Casa y per altre, los inválits resultan confosos ab los verdaders malalts. Y com que en nostre benéfich Establiment, pesi als que volen sostenir que no serveix pera gran cosa, pujan mes los assilats é inválits que 'ls malalts acullits, puig que en 5 del corrent Febrer los assilats (1) eran 96 y los malalts solzament 10, no té res d' estrany que, per pochs interns que caiguin malalts, sumats ab los inválits que ja trovan en las *enfermerias*, sigui ben prompte plé l' Hospital y que de consegüent no tenint aquest més departaments, no ha sigut cap cosa del altre dijous 'l que rara vegada haigi succehit lo que 'ls sabis *á la violeta*, que corren per nostra ciutat, comentan á son gust, escandalitsanse dels defectes de nostre Hospital y sense esser capassos d' empendrer cap iniciativa que siga digne de Sabadell.

Es molt cómodo comptar los defectes de nostra Casa de Beneficencia desde una taula de café ó en una reunió particular ó desde un silló de concejal y en plé Consistori, que fins aquí s' ha arribat, com si nostra Casa de Caritat no tingués Junta molt solícita que l' administrés; es molt cómodo repetim, posar de relleu defectes que á voltas no son tals y demanar explicacions en un lloch en que mes valdria gastar lo temps pera cosas mes profitosas, pera després donarse aires de protector del desvalgut y fer pagar la festa, pera no dir altre cosa, á aquell ó aquells que menys culpa hi tenen.

(1) Entenem per assilats tota los acullits en nostra Casa de Caritat qu' hi son en classe de tals; prescindint de si son inválits.

De segur que tots los que avuy trovan á cada pas defectes á nostra Casa de Caritat s' haurían guardat prou, deu anys enre-
ra, en temps de la direcció de D. Joseph Roca y Armengol, de
mourer la polvoreda que ab tanta freqüencia aixecan lo mateix
en los cassinos que en las sessions de nostre Excm. Ajuntament.
Al revés, recordem molt be, que molts dels qu' are fan no mes
que tirar pedras contra la Casa de Caritat, eran los primers en
alabar una cosa, que, mes valia y hauria sigut lo mellor elogi,
no haverne dit may res.

Si nosaltres haguessim format part alguna volta de la Junta
de nostra Casa de Caritat, ó be arribessim á tant que tinguessim
influencia decisiva sobre la mateixa, en lloch de permetrer mur-
murar del Assil y de lamentar alguns com altrás Jeremías, las
suas deficiencias, hauríam proposat lo remey radical y segur
pera curarlas, pero no ab la forma com s' ha vingut fent fins
ara y com lo que pretenen los partidaris del Hospital nou, fent
correr que: «las Germanas Carmelitas voldrían tot l' edifici per
dedicarlo á la ensenyansa» y de si «mes s' estiman senyoretas
pel Colegi que malalts pera l' Hospital» porque tot aixó, dit sia
ab permís dels que ho propalan, demostra que no es molt sòlida
la base dels arguments que emplean y que no son del tot ver-
daderas las rahons que alegan en pró de la necessitat de un nou
Hospital, per quant avuy ha passat ja á la categoria d'argument
gaatat y lo públich sabadellench sab molt be que la Junta no
negaba pas á ningú los bons rendiments que trau del Colegi y
demes oficinas del Establiment; lo remey, donchs, lo proposa-
ríam estudiant sobre 'l terreno y observant quinas son las neces-
sitats de Sabadell y de quina manera pot subvenir las la Casa
de Caritat, pero sempre tenint present en tot l' economia, base
principal del temps en que vivim y norma de conducta sens la
qual no es possible portar á terme cap cosa seria. Convé, per
exemple, ampliar los departaments pera malalts, establint en-
fermerías propias pera los assilats, pera que aquestos no dificul-
tin l' entrada als malalts de fora que ho sollicitin. Es necessari te-
nir una secció pera colocar los inválits ó be fora de mes utilitat
pera Sabadell la instalació de las *Hermanitas de los pobres*; que
s' estudihi. Y aixís successivament fins á deixar lo ram de Be-
neficia pública en condicions que en res desdiguin de nostra

industriosa ciutat. Mes com aixó requereix consideració apart, ho deixarem, volgient Deu, per l' article pròxim.

LO BATXILLER DE VALRÀ.

La Lliga de Catalunya contra 'l concell de familia

ESPOSICIÓ AL MINISTRE DE GRACIA Y JUSTICIA

Excm. Sr.

L' esperit dels homens fa l' esperit de las institucions. La successió d' individus en lo règimen d' una corporació qualsevulla determina una sèrie d' actes qual identificat fá regoneixer la existencia d' una causa comuna: aquesta causa es l' esperit de la institució, axó es, lo que hi ha de comú en l' esperit de tots los que la han regentada y regenten.

Desgraciadament pera Catalunya la magistratura espanyola desempenyada en sa casi totalitat per gent castellana manifesta un esperit de cos vigorosíssim, una gran unitat de pensament, de criteri, de tendencias en tot lo que 's refereix á combatre las legislacions de las altrás nacionalitats espanyolas; de tal manera que lo que respectaren y confirmaren en las Corts los representants del poble, van minantho á corre-cuyta aquells mateixos als quals la societat confiá com un sagrat dipòsit lo llibre de las lleys pera que mantinguessen la integritat de la seva acció en la vida social.

Fou en va que l' autor de la obra codificadora, lo allavors ministre de Gracia y Justicia D. Manel Alonso Martinez, declarés resoltament en la Lley de Bases de 1888 que 'ls territoris de dret no castellá lo conservarian «en toda su integridad» sens experimentar cap alteració á conseqüència de la publicació del Códich; fou en va que la propia lley de Bases declarés aplicable á Catalunya solament lo títol preliminar del Códich «en cuanto establezca los efectos de las leyes y de los estatutos y las reglas generales para su aplicación,» y las disposicions del Códich referents á las formas del matrimoni; fou en va que en l' article 12 del Códich d' una manera clara y terminant se declarés aplicable á Catalunya únicament LO TÍTOL PRELIMINAR Y LO TÍTOL IV DEL LLIBRE I, mantenint EN TOT LO DEMÉS son règimen jurídic propi escrit ó consuetudinari, y fent al Códich EN LO DEMÉS, supletori dels cossos legals que per nostres lleys tenian ja aqueix caràcter.

Lo cos judicial prenent per base una arbitraria apreciació de lo que s' entén per dret comú y dret foral, donant á aquestas espressions una significació que mentres podia esdevenir en benefici de Catalunya havia sigut sistemàticament rebutjada, considerá dret comú no com fins llavors lo dret de Castella, sinó 'l conjunt de lleys aplicades en totas las regions d' Espanya, declarant en sa conseqüència derogadas per l' article 1.976

las lleys posteriors al Decret de Nova Planta que regien en tota la Península.

Per exacta que fos dita apreciació, justíssima la considerariam y com á tal la aplaudiriam en llabís dels homes de ciencia qui cerquen la real y veritable significació de las paraulas, mes no en la dels jutges y magistrats qui han de concretarse á son sentit legal, á la acepció ab que en la ley son empleadas. Donar á las espressions legals una significació distinta, per científica que sia, es cometre la pitjor de las adulteracions; la adulteració de la ley

Detallar las absurditats que de semblant teoria lògicament deriven, nos duria més enllá de nostre propòsit, mes no calen gayres esforços de raciocini pera trauren conseqüencies tan contrarias á la veritable intenció del legislador, com la subsistència, á pesar del Códich, de las Partidas, Fuero Real y demés monuments legals de Castella—may aplicats á tota Espanya—ó com lo regonéixer que 'l Códich Civil es un cos de dret foral castellá acompanyat d' alguns preceptes de dret comú.

Semblant interpretació es insostenible. Lo legislador ha partit sempre, ab lògica inflexible, del fet de la conquesta de Catalunya per los exércits de Felip V. Del mateix modo que aquest substituï las institucions polítiques catalanas per institucions originaries de la regió d' ahon havia tret sos consellers y sas bayonetas é imposá á la Audiencia Real la llengua castellana, axis mateix lo legislador castellá—y tota la tradició jurídica posterior n' es prova incontestable—considerá la legislació de Castella com la legislació espanyola per excelencia, la general, la destinada á substituhir á totes las altres que sols á títol de privilegi, d' excepció odiosa se mantenien encara. Lo Códich civil mateix, ab tot y no ésser mes que la codificació del dret castellá, té per forals únicament á las regions no castellanias, pero may á Castella, qual legislació constituheix la casi totalitat de son contingut.

Al derogar, donchs, l' art. 1976 «todos los cuerpos legales, usos y costumbres que constituyen el derecho civil común» deroga lo dret castellá lo que 'ls escriptors de Castella y lo Códich mateix califiquen de «derecho patrio;» essent de notar que fins en lo cas de que negantse lo caràcter integral de las legislacions ditas forals, se considerés descompost lo règimen jurídic d' aquestas regions en dos parts independents y separadas, constituïda la una per los preceptes dictats per lo poder espanyol y la altra per las institucions nascudas ó adoptadas espontàneament en son propi terror; fins acceptant una hipotesis tan arbitraria y tan oposada al procés natural de la vida jurídica, seria cloure 'ls ulls á la evidencia no regonéixer que exes lleys comunes á tota Espanya continuen en vigor pera Catalunya perque essent declaradas vigents per los arts. 5 de la ley de bases y 12 del Códich, cauhen de plé en lo preceptuat per lo segon apartat del esmentat article 1976 que exceptúa la derogació á las lleys que en lo Códich se declaren subsistents. Explicació, aquesta última, que

constitueix una verdadera redundancia, pero que 'ls fets han demostrat ser ben indispensable, porque ni ab la seva ajuda ha estat possible evitar que 's tinguessen per derogades, en virtut del art. 1976, lleys mantingudas per altres articles del Códich.

La forsa de las rahons esposadas es tanta, que tenim per inútils enrobustirlas ab las que han acumulat esperts juriconsults en los periódichs professionals y premsa diaria. Creyém que basta llegir sense prevençions de cap mena l' article 5 de la ley de Bases y la base 27 de la mateixa, los arts. 12 y 1976 del Códich y la Exposició de motius que l'acompanya, pera rebutjar una interpretació en oberta contradicció ab los més rudimentaris principis del dret, ab textos legals, que per estar destinats a fixar l' estat de nostre dret, déuhen ser preferits a tots los demés y ab lo sistema general del organisme juridich, que 'l Códich representa.

Donchs bé, Excm. Sr., per impossible que sembli, la judicatura espanyola, dextantse dur per l' afany d' imposar las institucions castellanas ha passat per demunt de tots los obstacles, y segueix ab constancia digna de mellor causa la obra destructora de nostre dret civil, per tants de títols respectable.

La Lliga de Catalunya confia en la dretura y en lo seny de juriconsult que tothom regoneix en V. E., y te la plena convicció de que tan prompte com s' hagi enterat 'aqueixa abusiva práctica judicial, sa conciencia moral y son sentit juridich se sentirán ofesos per igual, y 's declararán en contra seva; y per aixó prega a V. E. que interessi al govern en lo exacte manteniment del estat de nostre dret regonegut solemnement per la potestat legislativa, y en sa conseqüència 's declari, en la forma més adequada, que, en virtut de lo disposat en lo article 5 de la ley de Bases y 12 del Códich, es inaplicable a Catalunya lo Concell de familia y las institucions tutelars regulades en lo titol preliminar y en lo tit. IV del llib. I.

Barcelona 1 de Febrer de 1896.—Per la Lliga de Catalunya, lo *President*, Joseph M.^a Valls y Vicens.—Lo *Secretari*, Joan Mon.

L I T E R A T U R A

LA DAMA NEGRA.

Pero 'l Sastret encalabrinat ab la *dama negra* s' hi afanyava com un lladre... S' aixecava a punta de dia y, are tallant, are cusint, are remendos, are nou, llevat del temps de menjar, no 's desenfeynava fins altr' hora... fins a l' hora de sopar, qu' era l' hora convinguda ab la *dama negra*...

¡Quin festeig més diferent, més contrastant, el del Sastret, comparantlo ab el d' en Sisó, son company d' estudi!... ¡Com la nit y 'l dia!... L' un era manyagós, fresser, semblant al de las tóitoras; l' altre, sever y recatat,

com el d' enrevellits viudols!... L' amor inspirava al un, encomanantli sas joganerías; l' ocasió feya l' altre, sens ingenuitats, sens amaniments, com cosa de tránsito...

Fins la gent, en particular els vehins, seduïts per sa bona fè, s'hi fonián no mes de véurels...

Al adonarse'n la Tuyas, y al recordar aquell buyd, fabricat per sa mare ab sas allevangas, llavoras de son festeig, li semblava com si li atrevesses-sen un clau... Mes es conformava totseguit, distrayentla del pensament, aquell ignocentó, que ja 's removía en sas entranyas!... Com mes se sentia mare menos la imposavan tals petitesas... La Calandria no era pas així... 'L fuet de sa verinosa llengua bronzia encara ab la mateixa fúria. . «Jo, ab la filla d' un presidari!...—'s deya...—Jo, casarme ab un gira-pessas!... ¿Que van mol escassos els homes?... Bon parell!... La fam y la miseria fent vaca!... Aay!... Si no mes de pensarhi ja badallo!...»

Una sobta dasgracia, ocorreguda mes endevant á son gendre, li feu fer un punt á la boca... Com á bescantayre al menos!...

Era á l' hora d' esmorsar .. Un'eyna li havia caygut als peus, ensopellantlo desprevingut, y atravessantli la espadenya y 'l mitjó del de la esquerra tot d' una pessa, li havia obert un gros trau... Corregué 'l bálsam, après de retornarlo; li envenaren la ferida, y ab l' ajuda dels companys, primer, y prenent un cotxe mes enllá, regoneixent que no podrian, l' aconduhiren fins al pisl... Els ays!... de la pobre Tuyas al véuressel de semblant modo, s' ohían de bon tros lluny!... La seva mare era encara á plassa...

En tant l' avisavan las vehinas del costat, obligadas y condolgudas per llurs prechs, se n' hi entraren per ajudarlos... La cosa anava de sério... Tot y eixintne be—segons parer del metge,—n' hi hauria per temps... per alguns mesos... «Mentres 'n surtil!»...—'s deya la Tuyas, recordantse de son fill, que no tardaria en venir al món, y aixugantse las llágrimas, ja mes conformada...

Quan arribá la Calandria tot aná enrenou...—Probá de desmayarse, primer; pero, ho feu tan barruerament, que, regoneixentho ella mateixa, desisti de son empenyo... Las doná pels ays!... tot seguit; mes, com á n'el sach de sos gemechs se li escapava 'l vent y produhia esgarifós efecte, 's retingué totduna... Tocá la tecla dels alarits, per fi, y com el malalt se 'n resentia de sa baladramenta, desá l' orga á corre-cuyta... Ja sossegada, es á dir, cansada de papererías, es desfeu del mocador, s' acostá al malalt, y, cumplint ab els debers de mare, rellevá á la pobre de la Tuyas....

Sols en aquells temps, donchs, en tant la cura de 'n Siset oferia perill, fou quan la Calandria deixá tranquila, ben tranquila del tot, á la *dama negra*.

JOAN PONS Y MASSAVEU.

(Continuará)

NOVAS

Ab lo present número repartim als nostres abonats un exemplar del magnífich discurs de D. Angel Guimerá, *La Llengua Catalana* llegit en la sessió inaugural de las tascas del present curs en l' Ateneu Barcelonés. De dit treball se n' ha fet una tirada de 20.000 exemplars costejada per mes de 300 socis del Ateneu, pera que tan bella apologia de nostra llengua siga coneguda per tot Catalunya.

Las personas que desitjin obtenirne exemplars, se 'ls hi entregarán de franch en la Imprempta de LO CATALANISTA y en la secretaría del *Centre Català*.

—Al teatre Romea, de Barcelona. s' estrená un drama de 'n Teodoro Baró, basat en un epissodi que 's suposa ocorregut durant la guerra de la Independencia; al dia següent *La Publicidad*, inserta un judici crítich de la obra, y bó y enlayrant l' heroisme de catalans, com lo dels fills de las demés *provincias*. en tan sangrenta lluyta, en un moment d' aquell *entusiasmo loco* de *Clarín*, diu lo següent, (en castellá mateix, que fa mes tropa.)

Verdad es que en aquella época no habia aparecido todavía la floxera llamada catalanismo.

Aprovat. Ja pot anar á Madrid, que sense esperar los fruyts de la *Assamblea de la derecha*, ab unas quantas visitas als porters dels ministeris, li será fácil obtindre alguna plassa de Director de... cualsevol cosa, ó de *aspirante interino* DE LA CLASE DE QUINTAS.

Que allavoras no havia aparegut encara la filoxera del catalanisme ¿eh?

Lo que no havia aparegut encara á Catalunya, era periódichs que sommiessin truytas, periódichs als que, la impaciencia de trapar algun tall... republicà, los portés al extrém d' olvidar la historia contemporánea.

Recordi *La Publicidad* que á las Constituyents del any 12 no van faltarhi fills de Catalunya que ab una virilitat digna d' aquells temps, s' oposessin á la destrucció de las diferentes regions espanyolas.

Recordi, *La Publicidad*, que Catalunya celebrá allavors Corts á Tarragona, que no obstant la fi que tingueren, tots sabém que 's convocaren pera oposarse á la tendencia unificadora de las de Cádiz.

Y confessi, després, que la aparició de la filoxera catalanista fou anterior á la guerra de la Independencia, y que á ella van deurers molta part del heroisme d' aquella gent entre la que 's desenrotlla l' argument últim drama de Teodoro Baró.

Y afegeixi, per últim, que qui no te pá—ó més n' ambiciona—molts se 'n pensa.

Y qui espera, desespera.

--Nostre distingit company y coloborador, lo jove advocat don J. Co-

mes y Sorribes, sorti ahir precipitadament cap á Balaguer, son poble nadiu, d' ahont rebé la fatal nova de que s' estava sens esperansas de vida son volgut pare.

No cal dir quant desitjaríam no succehís, lo que desgraciadament temem massa.

—La companyia de zarzuela que actua en lo teatre Principal, avuy nit posará en escena la zarzuela en tres actes *El barberillo de Lavapiés*.

—La Exema. Audiencia Territorial ha nombrat Jutge Municipal suplent d' aquesta ciutat, á nostre particular amich y compatrieci don Joan Brujas Pellisser.

—Quan ja teníam en premsa lo número de la setmana passada, sapíguem la trista noticia de la mort de don Joseph Juanico (E. P. D.) pare de nostre distingit amich y apreciat company don Francisco de P. Juanico.

Bona proba de las moltas simpatías de que gosa la familia poguéveurers ab lo numerós seguiment que assistí á la conducció del difunt.

A nostre bon amich Juanico y demés familia 'ls hi enviem la expressió de nostre mes sentit pésam per tant irreparable pérdua.

—Avuy acaba 'l periodo de cassa, donant comens á la veda.

—El primer actor y director don Emili Arolas, ha pres per son compte lo teatre de Euterpe, pera la próxima temporada de Cuaresma.

—La *Gaceta* publica la R. O. referent á la aplicació de la corresponent á 25 d' Oc'ubre sobre exenció del servey militar á favor dels joves que tenen germans reservistas al servici de las armas.

—Se trova restablert de la enfermetat que l' ha retingut fent llet alguns dias, nostre particular amich lo Jutge Municipal don Llorens Marquet Riera.

Nos en alegrém.

—L' Ajuntament de Tarragona, ha confiat á don Santiago Rusiñol, la pintura del retrato de nostre malográt Ixart qu' ha de formar part de la galeria de Tarraconenses ilustres, que se inaugurarà en aquella històciutat en las festas de Santa Tecla del present any.

La biografia del insigne critich ha sigut confiada per aquell Municipi al celebrat escriptor don Joan Sardá.

—Segons un diari de la Capital sembla que alguns sastres de la mateixa tractan de imitar als de Valencia, que s' han constituhit en associació acordant publicar mensualment en tots 'ls periódichs los noms de sos parroquians que no 'ls han pagat.

En un balans, fet per tots 'ls de Valencia, s' ha vist que 'ls adendan mes de 4 millions de rals, y confian, per dit procediment poder obtenir quelcom de lo que consideran perdut.

A Madrit y á las provincias mes importants remeterán relacions dels que no pagan, pera coneixement de tots los sastres y á fi de que sápigán á que atendres.

—Dijous passat morí després d' una llarga malaltia y a la avansada edat de 76 anys la virtuosa senyora donya Teresa Casademunt y Jubert, (E. P. D.) mare de nostre bon amich y company don Joan Vila.

Desde 'l fons de nostra ànima enviém lo mes sentit pésam á nostre amich Vila y demés familia.

—Segons llegim, un dels primers actes portats á cap pel general Weyler al pendrer el mando del exercit de Cuba, ha sigut anular totas las autorisacions que s' habían concedit als corresponsals nacionals y extrangers pera acompanyar las columnas de operacions.

Be fet, y llástima com aquesta anulació de autorisacions no 's fa mes extensiva.

—Diu *Le Messenger de Paris*:

«A Espanya, sense tenir en consideració 'l recàrrech ordinari de 3 per 100, la tribució territorial es de 21 per 100, y 15 pera 'ls pobles convinguts.

A Italia es pera tots lo 16 per 100, y ab aixó n' hi ha prou pera compendre que 'ns portan poca ventatja.

A Fransa es de 3'20 per 100 sobre la renda de la propletat agrícola (no construhida) y 4 pera la urbana (edificis).

A Prussia 'ls petits propietaris pagan al fisch 3 per 100 de las sevas rendas, y 4 per 100 los que arriban á 11,000 marchs de renda. Hi ha dos milions y mitj de contribuyents per territorial, dels quals lo 87 per 100 tenen menos de 11,000 marchs.

A Baviera 'ls tipos de tributació son un xich més moderats que á Prussia, pero en lloch de tant per cent sobre las rendas se cobra sobre 'l capital (com en los Estats Units) un y pico per mil de valor.

A Saxonia lo 1 1/2 per 100 sobre las rendas

A Baden 2 per 100, terme mitj de varias categorias.

A Hesse també fluctúan aquestas entre 1,70 y 2'50 per 100 sobre las rendas, máximum y mínimum.

A Wutemberg arriba á 4,80 per 100.

Si exceptuém Turquia, Espanya é Italia, lo tipo mes elevat es lo 10 per 100 sobre las rendas.

A Inglaterra desde l' any 1842 á 1859 fou de set penichs per lliure esterlina de renda. Lo mateix fou en 1894. Vuyt vegadas ha baixat fins sis penichs, ó sia 1 y 1/2 per 100; sis vegadas á cinch penichs, ó sia 2 per cent; cinch vegadas á quatre penichs, ó sia 1 y 2/3 per 100; tres vegadas á tres penichs, ó sia 0'85 per 100 anual sobre la renda. En cambi durant los dos anys de la gnera de Crimea fou «horrosament» recarregat, puig arribá al «ters» del tipo espanyol, ó sia 16 penichs per lliura, 7 per 100.

Ab aquets tipos de tributació del 2 al 3 per cent, los empleats del Fisch ab prou feynas tenen ocasió de rebre propinas ni de efectuar embargs.»

—En la sessió de la Assamblea federal que se celebrá no fa molt á Madrid y mentres se discutía si s'aprobava ó no l'acta de Tarragona al acabar lo senyor Rubau y Donadeu la frase: *Toda mi vida he sido sincero*, un altre dels assistents, lo senyor Ferrando, hi afegí com á complement: *Y bruto*.

Agraviat lo Sr. Rubau tractá tres vegadas de *miserable* al Sr. Ferrando, qui tractá de passar de las paraulas als fets, lo qual no va poguer lograrho per haverho impedit varis de sos correligionaris, potser pera que la sessió no acabés com lo rosari de la aurora.

Per últim cada hù retirá sas paraulas de *bruto y miserable* y prossegui la... sessió, anavam á dir funció.

Y aquest partit es també dels que intentan portarnos la felicitat.

¡Quinas cosas!

—La Diputació provincial se proposa treurer á subasta durant lo corrent any la construcció de varis trossos de carretera projectats, entre 'ls quals s'hi contan los següents: Trós desde 'l camí de la Creu alta al poble de Castellar del Vallés, corresponent á la carretera de Sant Sadurní de Noya á Sentmanat. Medeix 7.188 metros y son presupost es de 355.200 pessetas. Sas principals obras de fàbrica son un pont de tres archs sobre 'l riu Ripoll y un viaducte de cinch archs y de gran elevació sobre fondo barranch.

Trós de Castellar á Sentmanat, de la mateixa carretera. Llargada 5.287 metros; presuposit, 142.890 pessetas. Enllassará la carretera del Estat, de Sabadell á Prats del Llusanés ab la de Molins de Rey á Caldas de Montbuy.

—Hem rebut lo número 53 del setmanari «L' Aureneta», que publica l'últim folletí del drama en tres actes y en vers, *Lo mas perdut*, original de don Joseph Feliu y Codina. Entre las obras successivas que publicarà, hi figuran *Una prometensa*, *Lo general no importa*, *Lo joch dels disbarats* y altrás. Se fá molt recomenable aquest setmanari.

—Ben regular ha sigut la cullita d'objectes que ha fet lo Museu episcopal de Vich en lo que va d'any. Los principals exemplars adquirits en lo darrer Desembre sou: Una destral d'època proto històrica de basalt; una notable estàtua de la Mare de Deu ab son Fill, d'últims del sigle XII, conservant la decoració ab que fou ornada al ser construhida; una imatge de la Magdalena, del sigle XVI; una interessantíssima pintura sobre taula, de gran estima, principalment per lo modo de presentar la Sagrada Família ab Santa Isabel y Sant Joan Baptista, y per l'agrupació y accessoris que fan recordar la manera d'un dels grans mestres italians del Renaixement; una caixa de núvia, del sigle XVI, completament daurada y embellida ab bonich calat gòtic y garbosos adornos burilats en sos qua-

tre plafons; quatre valiosas platas del sigle XVI, y un morter del XVII, decorats ab reflexos metàlichs; 36 rajolas, sis d' ellas gòticas y ab curiosa llegenda catalana, duas andaluzas y de relleu, formant un dibuix del sigle XVII, y las demés àrabs ab variats motius y entrellasats; duas bassinas de metall dels sigles XVI y XVII, ab repujada ornamentació, una d' ellas de dibuix desconegut fins ara; una espasa de saló, propia per un nen, ab cisel·lada empunyadura de plata del temps de Carles III, y, per últim, un característich canalobre de ferro forjat, ab los instruments de la passió de Jesús y la fetxa 1626 calats en sa doble corona de llum.

—Hem rebut lo número de Febrer del «Resumen de Agricultura,» en lo qual hi figuran los següents articles: «Absentismo forzoso, De la union nace la fuerza, Cultivo de la remolacha, La elaboracion del aceite, Las cartillas evaluatorias y el Catastro, Un insecto perjudicial al trigo, Un notable progreso en la industria lechera.» Completan lo número las seccions de «Bibliografía, problemas agrícolas Crónica agrícola y Revista comercial.» En la secció de «Problemas agrícolas» la redacció contesta gratuïtament á las consultes fetas pels subscriptors.

—Traduhim de «El Pueblo» de Tarrasa:

Encara que son en bastant número los compradors forasters qu' eixos dias han vingut á Tarrasa, s' nota en casi tots indecisió en l' acte d' efectuar encàrrecs, essent molt poch's los qu' en ferm donguen sas demandes, lo qual fa preveure major gravetat á la crisi que passa la industria en aqueixa ciutat, ja de sobras malparada per altrás causas ben conegudas de tot hom.

—A Cassá de la Selva s' ha constituït una Junta de la quina son presidents honoraris lo senyor Alcalde, lo Párroco y lo Jutje municipal, y composta de tots los presidents de las societats, al objecte de reunir fondos pera socorrer als fills de la població que son á Cuba y quedin impossibilitats, aixis con á las familias dels qu' allí morin. La subscripció oberta ascendeix ja á mes de duas mil pessetas.

—En la visita oficial que torná 'l capità general senyor Despujol al ajuntament de Barcelona, després dels mots de rigor en tals cassos, la primera autoritat militar pregá al Alcalde senyor Rius y Badia que deixés de banda la etiqueta y li parlés en català. Que hi diuen ab això los butiflers del «Ateneo Barcelonés» y demés catalans renegats y cursis?

—Ha tornat á veure la llum pública lo periòdich agrícola independent *L' Art del Pagès* que dirigeix nostre entusiasta company de causa D. Francisco X. Tobella. Al entrar en l' any XX de sa publicació, s' ha presentat adornat ab unas franges alegòriques tiradas en color vert, que donen al quinzenerari un aspecte tan simpàtic con original.

Saludem á nostre bon company y li desitjám molta prosperitat y llarga vida.

—Lo Concell Directiu de la *Associació Popular Regionalista*, ha quedat constituït en la següent forma: En Lluís Marsans, *President*; En Joseph Morera y Borés, *vice-president*; En Ricart Estrada, *tresorer general*; En Joseph Salvador, *tresorer de propaganda*; En Blay Albareda, *comptador general*; En Joseph Bordas, *comptador de propaganda*; En Aristides Danyans, *bibliotecari*; En Joseph M.^a Monfort, *secretari 1.^{er}*; En Marcell Fàbrega, *secretari 2.^{on}*; y En Joseph M.^a Balil y En Camilo Vallés, *Vocals*.

Sembla que l'esmentat concell ha determinat fer la inaugural del present curs, lo dissapte dia 22 d'aquest mes.

—Lo govern madrileny, interessat en buscar nous medis de donar empleos als castellans, ha decidit que tots los arxius de las diputacions y y dels ajuntaments de las capitals de provincias estigan dirigits pel cos d'arxivers, bibliotecaris y anticuaris.

L'arxiu del municipi de Palma de Mallorca ha sigut dels primers que ha rebut. D. Benet Pous y Fàbregues, que havia dirigit l'arxiu ab molt acert, ha sigut declarat cessant. Lo seu successor, si be es nou en lo ram d'arxius... havia sigut pesador de la Aduana de Valencia. Sent aixís no cal dir ab quina competencia exercirà 'l càrrech. De *pesador á arxiver* no hi vá pas gran diferencia.

La Diputació foral de Navarra ha publicat lo notable document ab que contesta á la de Guipúzcoa, sobre lo qüestió de la llenga bascongada en las escolas.

En lo próxim número lo donaren á coneixer als nostres llegidors.

La Catalana. - Societat de segurs contra incendis

CARBONS ESPANYOLS.—SOCIETAT «MIERES» (ASTURIAS)

Lecanda, Maciá y Comp.^a

CONSTRUCCIONS DE FERRO INOXIDABLE EN EL CEMENT

===== Sistema MONIER privilegiat =====

Únic representant, JOSEPH CAPMANY.-Corominas, 57.-Sabadell

COMISSIONS DE TOTES CLASSES

COMPRA Y VENTA DE FINCAS

ACCIONS DEL BANCH
de Sabadell

CANTITATS DISPONIBLES EN PAGARÉS É HIPOTECAS

PERA MÉS INFORMES

Carrer de las Balsas, 28.-SABADELL

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL